

La veritable història del llibreter assassí de Barcelona

MARCEL FITÉ
Edicions de 1984
Barcelona 2020
224 pàgines

Marcel Fité (nat a Coll de Nargó, a l'Alt Urgell, l'any 1949) ens obsequia amb una novel·la suggeridora d'una època convulsa.

Es titula *La veritable història del llibreter assassí de Barcelona* i narra la Barcelona tràgica del comte d'Espanya, la de les bullangues i la de la crema de convents, la Barcelona oprimida, convulsa i revolucionària, la ciutat menestral, laboriosa, pacífica i religiosa que el 25 de juliol de 1835 esclata en foc i amb una fúria incontenible.

Les bullangues de 1835 foren unes revoltes contra els ordes religiosos fonamentalment pel seu suport als carlins durant la guerra civil. Les primeres accions violentes pròpiament anticlericals esclataren a finals del Trienni Liberal, perquè amb el retorn de l'absolutisme en 1823 l'episcopat s'havia decantant definitivament cap a posicions més conservadores.

El relat de la llegenda del llibreter assassí de Barcelona va ser tema literari de diversos i destacats escriptors, com ara Gustave Flaubert (el famós autor de la novel·la *Madame Bovary*) o Jules Janin (periodista i crític literari, autor de la novel·la *L'âne mort et la femme guillotinée*).

I ara Marcel Fité (filòleg, catedràtic de llengua i literatura catalanes, escriptor i pedagog) ens dóna la seva versió de la història del llibreter assassí de Barcelona.

La primera cosa que cal dir, parlant d'aquest llibre, és que és molt ben escrit. I la segona cosa que cal dir és que es fa interessant, que manté la intriga, el suspens, l'interès del lector.

Fixant-me en aspectes de llengua, puc dir que hi he après una sèrie de paraules o locucions:

1) El verb *esconillar* o *esconillar-se*, que vol dir 'fugir, generalment de por, i amagar-se sobtadament', i que el *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB) localitza a Tremp, Lleida, l'Urgell, etc. L'autor fa dir al narrador: «Quan sortia d'estudi i em podia esconillar d'anar a casa» (p. 23) o «Per part meva, quan la resta de germans es colgaven jo continuava esconillant-me cada nit» (p. 107).

2) L'expressió *jugar al palamall*, que segons el DCVB és el mateix que *jugar al mall*, un joc que es juga amb botxes, o sigui amb boles de fusta, donant-los impuls amb una maça o un mall (cf. p. 24).

3) El mot antic i dialectal *paralís*, que equival a *paràlisi*; diu el narrador: «... amb la mà esquerra, perquè la dreta i una bona part del braç dret els tenia impeditos a causa d'una *paralís* que, segons el Dr. Salvà, del carrer de Petritxol, ja tenia de naixement» (p. 24).

4) Els mots *mantegaire* i *sastre puça* i *sastre poll*. Diu el narrador: «El nom de mantegaire era una mica despectiu. Volia dir sastre de batalla. Solien treballar amb el vetllador al carrer i, fes el temps que fes, els aprenents i els mig oficials havien de restar sempre a la intempèrie. Aquesta mena de sastres eren coneguts també com els sastres puces, perquè només vestien gent senzilla amb teixits de poca qualitat.

Els sastres que feien peces per als rics i que cosien amb teles bones i refinades eren coneguts com els sastres polls» (p. 41).

5) El mot *estoledor* (que, segons el DCVB, també pot ser *estallador*, o més generalment, *estolledor*), que és 'la comporta consistent en una post que aixeca el nivell de l'aigua i en tanca el pas en els canals i séquies', derivat de *estolre* 'treure', del llatí *extollere* 'alçar'.

6) L'adjectiu *espaventable*, o sigui 'espantós': «... com una cruel i implacable malaltia, va perseguir el malaurat fra Vicenç, fent-li girar el cap i duent-lo per l'espaventable sendera del crim i la perdició» (p. 196).

De tant en tant hi apareix alguna paraula del parlar de l'Urgell (o del domini lingüístic occidental en general), com ara *conillar* 'lloc destinat a la cria de conills' (en altres punts és *coniller*), *tavà* (és a dir, *tàvec*), etc.

Però no tot és vocabulari. La novel·la de Marcel Fité conté passatges d'una gran bellesa i riquesa, com ara quan parla d'«una verdor festiva i fresca» (p. 42), o quan explica que «una boira de terror i esgarri-fança va entrar a totes les cases i es va fer mestressa dels cors de la gent i de tots els racons» (p. 48), o quan es refereix a l'*estel bover* —o sigui el planeta Venus— i diu: «Quan pujàvem cap a la plaça de Santa Anna, el cel era ben fosc i l'estel bover encara lluïa com una guspira daurada sobre el campanar de l'església del Pi» (p. 143).

En definitiva, es nota que Marcel Fité és professor de català i un bon coneixedor de la llengua. Com a novel·lista és autor de *El carrer dels Petons* (que narra la història d'un noi dels Pirineus que emigra a la Barcelona de 1827), *Un seient a la llotja* (sobre uns vaticinis tan incomprensibles com irremissiblement condemnats a complir-se, tal va ser el cas de la Trenetes, la protagonista del llibre) i *Escacs d'amor i de mort* (sobre un assassí que operava amb la precisió i la regularitat d'un cronòmetre). Té també reculls de contes i un aplec de poemes: *El cançoner del rai*. ■

CARLES RIERA

Llibreria general en català: llibres infantils i juvenils, jocs, material d'ensenyament i aprenentatge del català, ficció i no ficció per a adults, poesia, teatre...

Carrer d'en Rubí, 5. PALMA
www.quartcreixent.cat
quart_creixent@quartcreixent.cat
971 713821

Des de 1982, sempre al servei de la cultura catalana